

LBRIS

We know
books

VALERIU SOFRONIE

LOGICA
PENTRU BACALAUREAT
ȘI ADMITERE LA FACULTATE

Ghid complet

Ediția a II-a

EDITURA UNIVERSITARĂ
București

De ce acest ghid?	(5)
La ce să ne așteptăm? (Structura subiectului)	(7)
Rezolvarea argumentată a subiectelor din modelul de bacalaureat (1)	(58)
Rezolvarea argumentată a subiectelor din modelul de bacalaureat (2)	(79)
Teste elaborate după Model bacalaureat – 2024. Rezolvarea subiectelor propuse	(97)
Testul nr. 1	(98)
Testul nr. 1. Barem extins de autoevaluare și model de elaborare a răspunsului	(103)
Testul nr. 2	(118)
Testul nr. 2. Barem extins de autoevaluare și model de elaborare a răspunsului	(123)
Testul nr. 3	(138)
Testul nr. 3. Barem de autoevaluare	(143)
Testul nr. 4	(152)
Testul nr. 4. Barem de autoevaluare	(157)
Testul nr. 5	(167)
Testul nr. 5. Barem de autoevaluare	(172)
Testul nr. 6	(182)
Testul nr. 6. Barem de autoevaluare	(187)
Testul nr. 7	(196)
Testul nr. 7. Barem de autoevaluare	(201)
Testul nr. 8	(211)
Testul nr. 8. Barem de autoevaluare	(216)
Testul nr. 9	(226)
Testul nr. 9. Barem de autoevaluare	(231)
Testul nr. 10	(241)
Testul nr. 10. Barem de autoevaluare	(246)

Dificultăți la aplicarea metodei diagramelor Venn pentru demonstrarea validității modurilor silogistice cu premise universale și concluzie particulară valide.....	(255)
Addenda	(265)
Analiza și rezolvarea detaliată a subiectului de logică – Facultatea de drept București	(278)
Test pentru facultate (1)	(298)
Test pentru facultate (2).....	(309)
Surse bibliografice	(317)

rezolvare. „Ghidurile” pe primul fel, în cel mai bun caz explicitează teoria din manual. Dar ele nu ajută efectiv candidatul, ci doar îi dublează efortul de învățare. La sfârșitul lor, acesta se regăsește la fel de timid, de neajutorat, cum era la început, neștiind CUM să facă ceea ce i se cere să facă. Al doilea fel de ghid, **ghidul cu multe teste**, dar cu indicații de soluții laconice, precum cele întâlnite în baremurile de evaluare de la subiectele examenelor naționale, nu ajută nici ele prea mult, neavând un rol călăuzitor-corector. Dacă a greșit, candidatul nu înțelege unde a greșit, iar dacă a răspuns corect, nu știe de ce a fost corect.

Ambele deficiențe am încercat să le depășesc în prezentul ghid. L-am conceput pe principiul: *trebuie să plec de la ceea ce se cere, la ce trebuie să fac pentru a rezolva ce se cere*. Din acest motiv, am recurs la teorie numai din necesități practice, conducând-o de fiecare dată spre finalități precise: rezolvarea testului. Lucrarea este divizată în două părți distincte: Secțiunea **Bacalaureat** și Secțiunea **facultate**. După prezentarea în prealabil a tipului de cerințe de admitere, fiecare secțiune este construită pe două planuri: a) rezolvarea pas cu pas a subiectelor date în anii precedenți; b) elaborarea unor seturi de teste, urmând îndeaproape modelele de elaborare a subiectelor destinate atât Examenului de Bacalaureat, cât și celui pentru admitere la facultate. Restul informațiilor se regăsesc detaliat în cuprinsul lucrării.

Autorul

LA CE SĂ NE AȘTEPTĂM? (STRUCTURA SUBIECTULUI)

Din analiza Modelului de subiect al Ministerului Educației pentru *Examenul de bacalaureat la logică, comunicare și argumentare din anul 2024*, dar și a subiectelor ultimelor examene naționale de bacalaureat, testul de anul acesta va conține trei părți:

Subiectul I (30 puncte). Secțiunea cuprinde zece întrebări tip-grilă și un exercițiu de reprezentare, utilizând metoda diagramelor Euler, a raporturilor dintre 5 termeni, urmat de validarea, prin răspunsuri de tipul „Adevărat / Fals”, a opt propoziții categorice formulate cu cei 5 termeni.

Subiectul al II-lea (30 puncte). Secțiunea conține cerințe din tematica propozițiilor categorice, raporturilor dintre propozițiile categorice și a inferențelor imediate (conversiune și obversiune) cu propoziții categorice.

Subiectul al III-lea (30 puncte). Acesta conține cerințe din tematica silogismului și a definiției.

Voi detalia mai jos, exemplificând cu teste corespunzătoare, toate tipurile de cerințe posibile:

SUBIECTUL I.A.

Acest prim tip de subiect conține zece întrebări tip-grilă din următoarea tematică:

Termenii Grilele solicită candidatul următoarele competențe:

1. recunoașterea componentelor termenului în general:

Exemplu: În structura unui termen, componenta cognitivă reprezintă: **a. noțiunea termenului** b. cuvântul sau grupul de cuvinte c. mulțimea de obiecte la care se referă termenul d. aspectul lingvistic al termenului

2. **definirea intensiunii unui termen în general sau a unui**

exemplu de termen:

Exemplu: *Intensiunea termenului „triunghi” este formată din totalitatea:* a. triunghiurilor b. proprietăților care definesc triunghiul dreptunghic c. **proprietăților care definesc triunghiul** d. triunghiurilor dreptunghice

3. **definirea extensiunii unui termen în general sau a unui exemplu de termen:**

Exemplu: *Extensiunea termenului „logician” este formată din:* a. om de știință care studiază formele gândirii b. **totalitatea logicienilor** c. totalitatea operelor logice d. participanții la cultură

4. **ordonarea intensional-extensională a unor termeni:**

Exemplu: *Termenul „roman”, comparativ cu termenul „operă epică”, are:* a. intensiunea mai mare, dar aceeași extensiune b. **intensiunea mai mare, dar extensiunea mai mică** c. intensiunea mai mică, dar extensiunea mai mare d. intensiunea mai mică, dar aceeași extensiune

5. **precizarea sensului în care se modifică extensiunea și intensiunea unui termen, ca urmare a adăugării sau eliminării de proprietăți:**

Exemplu: *Dacă termenului „liceu teoretic” i se elimină însușirea „teoretic”, atunci:* a. intensiunea crește, iar extensiunea scade c. ambele cresc b. **intensiunea scade, iar extensiunea crește** d. ambele scad

6. **ordonarea crescătoare sau descrescătoare, extensional și intensional, a unei serii de termeni:**

Exemplu: *Sunt ordonați crescător din punct de vedere intensional următorii termeni:* a. conversiune, obversiune, inferență imediată, inferență deductivă b. culegere de logică pentru bacalaureat, culegere de logică, culegere, carte c. **om, matematician, matematician german, Karl Friedrich Gauss** d. Karl Friedrich Gauss, matematician german, matematician, om

7. **recunoașterea tipului de raport extensional existent între anumiți termeni dați:**

Exemplu: *Între termenii „felină” și „insectă” există un raport logic de:* a. încrucișare b. identitate c. ordonare d. **contrarietate**

8. **alegerea exemplelor adecvate de termeni aflați în raportul extensional cerut:**

Exemplu: *Se stabilește un raport logic de ordonare între termenii:* a. **silogism și inferență** b. comedie și tragedie c. carte și bibliotecă d. urs și felină

9. **recunoașterea clasificării corecte, intensional și (sau) extensional, a unor termeni dați:**

Exemplu: *Din punct de vedere intensional, termenul „orb” este:* a. **negativ, concret** b. nevid, general c. colectiv, vag d. relativ, compus

Clasificarea Grilele solicită candidatului următoarele competențe:

1. **recunoașterea elementelor care fac parte din structura operației de clasificare:**

Exemplu: *În structura unei clasificări nu putem regăsi:* a. **premisele clasificării** b. elementele clasificării c. clasele d. criteriul clasificării

2. **recunoașterea regulilor operației de clasificare:**

Exemplu: *Este o regulă de corectitudine a operației de clasificare:* a. regula adecvării b. **regula omogenității** c. regula prevenirii viciului circularității d. regula afirmării

3. **recunoașterea unui exemplu de clasificare corectă sau incorectă, cu precizarea motivului:**

Exemplu: *Clasificarea inferențelor deductive în inferențe mediate, inferențe imediate și inferențe valide este o clasificare:* a. **incorectă, deoarece nu are criteriu unic** b. incorectă, deoarece este incompletă c. corectă, deoarece clasele rezultate sunt în raport de opoziție d. corectă, deoarece respectă toate regulile clasificării

4. **recunoașterea înțelesului unei reguli a clasificării corecte:**

Exemplu: *Respectarea regulii uniformității (omogenității) clasificării presupune ca:* a. în clasificare să se folosească

criterii clare și precise b. între clasele aflate pe aceeași treaptă să existe raporturi de opoziție c. deosebirile dintre obiectele unei clase să fie mai importante decât asemănările d. asemănările dintre obiectele unei clase să fie mai importante decât deosebirile

5. **recunoașterea corectitudinii sau incorectitudinii unei clasificări în general, cu precizarea motivului:**

Exemplu: Dacă între clasele obținute pe aceeași treaptă a clasificării avem raporturi de ordonare, atunci clasificarea este: a. corectă b. incorectă, deoarece încalcă regula omogenității c. incorectă, deoarece încalcă regula opoziției între clase d. incorectă, deoarece este prea largă

Propoziția categorică Grilele solicită candidatului următoarele competențe:

1. **recunoașterea tuturor componentelor din structura unei propoziții categorice:**

Exemplu: Cele patru elemente care alcătuiesc structura unei propoziții categorice sunt următoarele: a. subiect logic, predicat logic, cuantor și copulă b. subiect gramatical, predicat gramatical, verb și cuantor c. cantitate, calitate, definit și definator d. cantitate, calitate, cuantor și copulă

2. **recunoașterea tipului de propoziție categorică în exemple de propoziții date:**

Exemplu: Este un exemplu de propoziție universală afirmativă propoziția: a. Leii nu latră b. Majoritatea copiilor sunt școlari c. Multe cărți nu sunt plictisitoare d. Infractorii trebuie pedepsiți

3. **identificarea subiectului logic al unei propoziții categorice date:**

Exemplu: Subiectul logic al propoziției „Niciun silogism compus nu este o inferență deductivă imediată” este: a. inferență deductivă imediată b. silogism c. niciun silogism compus d. silogism compus

4. **identificarea predicatului logic al unei propoziții categorice date:**

Exemplu: Predicatul logic al propoziției „Există cai înaripați” este: a. cai b. (ființe) înaripate c. cai înaripați d. există

5. **identificarea copulei unei propoziții categorice date:**

Exemplu: Copula, în forma standard, a propoziției „Unele animale zboară” este: a. unele animale b. unele c. zboară d. afirmativă (sunt)

6. **identificarea cuantorului unei propoziții categorice date:**

Exemplu: Cuantorul propoziției „Nicio faptă prescrisă nu este adusă în fața justiției” este: a. „nicio faptă prescrisă” b. „nicio faptă” c. „nicio” d. „faptă prescrisă”

7. **identificarea tipului de raport logic existent între două propoziții categorice, cunoscându-le raporturile dintre valorile lor de adevăr:**

Exemplu: Propozițiile categorice, având același subiect și același predicat, care nu pot fi împreună false, dar pot fi împreună adevărate, se află în raport de: a. contradicție b. contrarietate c. subalternare d. subcontrarietate

8. **identificarea propoziției care se află într-un anumit raport logic (contradicție, subalternare etc.) cu o propoziție dată: Exemplu:** Subalterna propoziției „Unele exerciții nu sunt dificile” este: a. Unele exerciții sunt dificile b. Toate exercițiile sunt dificile c. Niciun exercițiu nu este dificil d. propoziția dată nu are subalternă

9. **precizarea tipului de raport logic existent între două exemple de propoziții categorice:**

Exemplu: Propozițiile categorice „Unii oameni sunt români” și „Niciun om nu este român” se află în raport de: a. contra-dicție b. contrarietate c. subalternare d. subcontrarietate

10. **determinarea valorii de adevăr a unor propoziții, plecând de la cunoașterea valorii de adevăr a unei alte propoziții aflate în același pătrat logic:**

Exemplu: Dacă o propoziție particulară negativă este adevărată, atunci: a. subalterna contradictorie sale este falsă b. contradictoria subcontrarei este adevărată c. supraalterna

Inferențele imediate cu propoziții categorice Grilele solicită candidatului următoarele competențe:

1. **recunoașterea tipului de inferență corespunzător unui enunț inferențial dat:**

Exemplu: *Raționamentul „Unele balene sunt vertebrate deoarece unele balene nu sunt nevertebrate.” este:* a. o conversiune simplă validă b. o obversiune c. un silogism cu o singură premisă d. o conversiune prin accident nevalidă

2. **identificarea unui tip de inferență, pe baza caracteristicilor indicate în enunț:**

Exemplu: *Raționamentul a cărui concluzie are cel mult gradul de generalitate a premiselor este:* a. exclusiv deductiv mediat c. deductiv b. inductiv științific d. inductiv incomplet

3. **recunoașterea proprietății care determină apartenența unui raționament la o clasă de raționamente:**

Exemplu: *Un raționament deductiv este mediat dacă concluzia este derivată din:* a. maximum două premise b. cel puțin două premise c. mai puțin de o premisă d. doar două premise

Demonstrația Grilele solicită candidatului următoarele competențe:

1. **recunoașterea elementelor care fac parte din structura demonstrației:**

Exemplu: *Elementele din structura demonstrației sunt:* a. teza prin care demonstrăm, fundamentul ce trebuie demonstrat, regulile de definire b. principiile logicii, fundamentul demonstrației, teza de demonstrat c. fundamentul demonstrației, teza de demonstrat, procesul de demonstrare d. procesul de demonstrare, fundamentul demonstrației, argumentele

2. **recunoașterea definiției unui element din structura demonstrației:**

Exemplu: *Procesul demonstrației este:* a. lanțul de raționamente valide prin care este conchisă teza din fundament b. un ansamblu de premise din care va fi conchisă teza c. o concluzie din care va fi dedusă teza d. o propoziție probabilă

3. **identificarea unei reguli a demonstrației cu privire la teză:**

Exemplu: *Într-o demonstrație corectă, teza de demonstrat trebuie:* a. să întemeieze fundamentul b. să conțină termeni vagi c. să fie o propoziție cel mult probabilă d. să nu fie înlocuită pe parcursul demonstrației cu un enunț aparent echivalent

4. **identificarea unei reguli a demonstrației cu privire la fundament:**

Exemplu: *Fundamentul unei demonstrații este alcătuit integral din propoziții :* a. infirmate b. false c. adevărate d. cel puțin probabile

5. **identificarea unei reguli a demonstrației cu privire la procesul de demonstrare:**

Exemplu: *Într-o demonstrație corectă, procesul de demonstrare trebuie să fie alcătuit numai din raționamente:* a. adevărate b. deductive valide sau nevalide c. inductive tari d. deductive valide

Inferențele inductive Grilele solicită candidatului următoarele competențe:

1. **identificarea unui exemplu corect de inducție completă:**

Exemplu: *Reprezintă un exemplu de inducție completă:* a. Dacă unele clipe sunt fericite, atunci toate clipele sunt fericite b. Dacă unele clipe sunt fericite, atunci alte clipe sunt fericite c. Dacă fiecare clipă este fericită, atunci toate clipele sunt fericite d. Dacă fiecare clipă este fericită, atunci majoritatea clipelor sunt fericite

2. **recunoașterea caracteristicilor care aparțin sau nu aparțin inducției complete în general:**

Exemplu: *O inducție este completă dacă:* a. concluzia este de cele mai puține ori probabilă b. **concluzia nu are caracter amplificator** c. premisele adevărate inferează o concluzie care poate fi adevărată d. concluzia are același nivel de generalitate cu cel al fiecărei premise în parte

3. **identificarea caracteristicilor unui exemplu de inducție incompletă:**

Exemplu: *Raționamentul „Dacă unele conversiuni simple sunt valide, atunci toate conversiunile simple sunt valide”:* a. este o particularizare cu concluzie probabilă b. **este o generalizare cu concluzie probabilă** c. examinează toate cazurile de conversiuni simple d. este o conversiune cu concluzie probabilă

4. **recunoașterea caracteristicilor care aparțin sau nu aparțin inducției incomplete în general:**

Exemplu: *Inducția incompletă are drept caracteristică:* a. verificarea fiecărui element al clasei investigate b. concluzie certă c. **concluzia este mai generală decât fiecare premisă în parte** d. analiza unei clase mari de proprietăți

Succintă prezentare a informației necesare rezolvării subiectului I.A.

Pentru a soluționa corect modelele de grile prezentate mai sus este necesară parcurgerea atentă și fixarea informațiilor care urmează:

DEMONSTRAȚIA

Definiția demonstrației – procesul de întemeiere a unei propoziții date cu ajutorul unor propoziții adevărate. Se pleacă de la un ansamblu de propoziții sigur adevărate (ce poartă denumirea de „argumente”, „fundament al demonstrației” sau de „principia demonstrandi”), urmând un set de reguli (numite „procedeu de demonstrare”), pentru a se dovedi adevărul unei propoziții (numită „teză” sau „demonstrandum”).

Structura demonstrației – orice demonstrație cuprinde: teza, fundamentul și procedul.

Teză de demonstrat: propoziția pe care trebuie să o dovedim ca fiind adevărată.

Argumentul (fundamentul) demonstrației – propozițiile adevărate din care inferăm teza.

Procedul de demonstrare – forma de înlănțuire a argumentelor și a concluziei.

Demonstrație logic corectă – este demonstrația care respectă toate cerințele privitoare la teză, fundament și procedul de demonstrare.

Demonstrație logic incorectă – este demonstrația care încalcă cel puțin o cerință privitoare la teză, fundament sau procedul de demonstrare.

Propoziție adevărată – propoziție cognitivă al cărei conținut informațional este în concordanță cu faptele sau cu cel al altor enunțuri considerate adevărate.

Propoziție falsă (infirmată) – propoziție cognitivă al cărei conținut informațional este în opoziție cu faptele sau cu conținutul altor enunțuri considerate adevărate.

Propoziție probabilă – propoziție cognitivă care nu poate fi dovedită nici ca fiind sigur adevărată, nici sigur falsă.

Teză clar (precis, exact) formulată – enunț în formularea căruia nu intervin termeni cu semnificație multiplă, ambiguități, expresii metaforice etc.

Substituirea tezei – procedeu incorect logic în cadrul căruia teza de demonstrat se înlocuiește cu o teză nouă (aparent identică).

Cercul vicios (cu privire la demonstrație) – procedeu incorect logic în cadrul căruia teza de demonstrat se dovedește prin argumente, iar argumentele se dovedesc prin teză (fiecare se sprijină pe cealaltă).

Rațiune suficientă (cu privire la demonstrație) – adevărul tezei decurge din adevărul argumentelor.

Regulile privitoare la teză: 1. Teza trebuie să fie formulată concis, clar și precis; 2. Teza trebuie să rămână aceeași (nu se substituie cu alt enunț) pe tot parcursul demonstrației; 3. Teza trebuie să fie cel puțin probabilă (să nu fie falsă, să nu contrazică adevăruri).

Regulile privitoare la fundament (argumente): 1. Argumentele trebuie să fie propoziții adevărate; 2. Adevărul argumentelor nu trebuie dedus de teză (trebuie să fie demonstrat pe o cale independentă de teză). 3. Argumentele trebuie să constituie o rațiune suficientă pentru teză.

Regulă privitoare la procesul de demonstrare: 1. Regulile de raționare trebuie să fie valide.

RAȚIONAMENTUL

Inferență (raționament, argument) – procedeu de derivare a unei propoziții (numită „concluzie”) dintr-una sau mai multe propoziții (numite „premise”).

Premisă – propoziție din care se inferează concluzia.

Concluzie – propoziție inferată din premise.

Inferență deductivă – inferență a cărei concluzie nu depășește nivelul de generalitate al fiecărei premise.

Inferență nedeductivă (inductivă) – inferență a cărei concluzie depășește nivelul de generalitate al fiecărei premise.

Inferență validă – inferență deductivă care respectă toate legile logice.

Inferență nevalidă – inferență deductivă care încalcă cel puțin o lege logică.

Inferență tare – inferență inductivă a cărei concluzie are o mare probabilitate de adevăr.

Inferență slabă – inferență inductivă a cărei concluzie are o mică probabilitate de adevăr.

Inferență imediată – inferență (deductivă sau nedeductivă) cu o singură premisă.

Inferență mediată – inferență (deductivă sau nedeductivă) cu minimum două premise.

Conversiune – inferență deductivă imediată cu propoziții categorice în care, în concluzie, se inversează ordinea termenilor (subiectul premisei devine predicatul concluziei, iar predicatul premisei devine subiectul concluziei).

Obversiune – inferență deductivă imediată cu propoziții categorice în care, în concluzie, se neagă atât calitatea premisei, cât și a predicatului acesteia.

Silogism (simplu) – inferență deductivă mediată cu propoziții categorice care unește în concluzie termenii necomuni (S,P) ai celor două premise, pe baza termenului comun (M).

TERMENII

Termen – cuvânt sau grup de cuvinte care exprimă o noțiune (un înțeles) despre o clasă de obiecte.

Intensiunea unui termen (conținutul termenului) – totalitatea însușirilor obiectelor care formează extensiunea termenului.

Extensiunea unui termen (sfera termenului) – totalitatea obiectelor ale căror însușiri formează intensiunea termenului.

Gen – termen supraordonat termenului - specie.

Specie – termen subordonat termenului - gen.

Eliminare de proprietăți ale unui termen – reducerea intensiunii termenului.

Adăugire de proprietăți unui termen – creșterea intensiunii termenului.

Raport de inversiune între intensiune și extensiune – relație logică care reduce extensiunea unui termen, atunci când îi mărim intensiunea și invers, care crește extensiunea, atunci când îi reducem intensiunea.

Creștere a extensiunii unui termen – efectul scăderii intensiunii termenului.

Scădere a extensiunii unui termen – efectul creșterii intensiunii termenului.

Clasificare extensională a termenilor – clasificare dihotomică a termenilor, din perspectiva extensiunii lor, în: vizi – nevizi, singulari – generali, distributivi – colectivi și vagi – preciși.

Clasificare intensională a termenilor – clasificare dihotomică a termenilor, din perspectiva intensiunii lor, în: simpli – compuși, abstracti – concreți, pozitivi – negativi și absoluți – relativi.

Termeni vizi – termeni cărora nu le corespunde niciun obiect. Exemplu: *regele SUA*.

Termeni nevizi – termeni cărora le corespunde cel puțin un obiect. Exemplu: *rege contemporan*.

Termeni singulari – termeni a căror extensiune conține un singur obiect. Exemplu: *România*.

Termeni generali – termeni a căror extensiune conține cel puțin două obiecte. Exemplu: *țară europeană*.

Termeni distributivi (divizivi) – termeni ale căror proprietăți intensionale revin fiecărui obiect în parte al extensiunii. Exemplu: *automobil*.

Termeni colectivi – termeni ale căror proprietăți intensionale revin obiectelor extensiunii luate doar ca totalitate. Exemplu: *Casa Poporului*.

Termeni preciși – termeni a căror extensiune este cert delimitată. Exemplu: *număr par*.

Termeni vagi – termeni a căror extensiune este ambiguu delimitată. Exemplu: *număr mare*.

Termeni abstracti – termeni care redau proprietăți. Exemplu: *albăstrime*.

Termeni concreți – termeni care redau obiecte. Exemplu: *albastru*.

Termeni pozitivi – termeni care redau prezența unor obiecte / proprietăți. Exemplu: *logic*.

Termeni negativi – termeni care redau absența unor obiecte / proprietăți. Exemplu: *ilogic*.

Termeni absoluți – termeni cu semnificații independente de sistemul referențial ales. Exemplu: *copil*.

Termeni relativi – termeni cu semnificații dependente de sistemul referențial ales. Exemplu: *fiică*.

Termeni simpli – de regulă, termeni exprimați printr-un singur cuvânt. Exemplu: *capitală*.

Termeni compuși – de regulă, termeni exprimați prin grupe de cuvinte. Exemplu: *capitală de județ*.

Univers de discurs – clasa de obiecte cu extensiunea cea mai mare la care ne raportăm.

Raport de concordanță între termeni – raport între termeni care au cel puțin un element extensional comun. Exemplu: *fată - elev*.

Raport de opoziție între termeni – raport între termeni care nu au niciun element extensional comun. Exemplu: *ocean - pădure*.

Identitate – raport între termeni care au comune toate elementele extensiunii. Exemplu: *onest - cinstit*.

Încrucișare – raport între termeni care au elemente ale extensiunii atât comune, cât și necomune. Exemplu: *medic - bărbat*.

Ordonare – raport între termeni în cadrul căruia extensiunea unuia înglobează și depășește extensiunea celuilalt. Exemplu: *licean - elev*.

Contrarietate – raport între termeni aflați în opoziție și ale căror extensiuni nu acoperă întregul univers de discurs avut în vedere. Exemplu: *verde – albastru* (universul de discurs fiind *culoare*).

Contradicție – raport între termeni aflați în opoziție și ale căror extensiuni acoperă întregul univers de discurs avut în vedere. Exemplu: *verde – non-verde* (universul de discurs fiind *culoare*).

PROPOZIȚIA CATEGORICĂ

Propoziție categorică – propoziție cognitivă, alcătuită din doi termeni, subiectul logic și predicatul logic, între aceștia existând un raport necondiționat. Exemplu: *Toate felinele sunt carnivore*.

Subiectul logic al propoziției categorice – este termenul despre care se afirmă sau se neagă ceva (prin predicat). Exemplu: *feline* (în exemplul de propoziție categorică ales).

Predicatul logic al propoziției categorice – este termenul care se afirmă sau se neagă despre subiect. Exemplu: *carnivore* (în exemplul de propoziție categorică ales).

Cuantorul logic – cuantifică, explicit sau implicit, standardizat sau nestandardizat, cât din extensiunea subiectului este vizată de predicat. Este de trei tipuri: universal (toți, niciunul), particular sau existențial (unii) și singular (unul singur).

Copula (particula de legătură) - face legătura între subiect și predicat. Este de două tipuri: afirmativă și negativă.

Propoziție universală afirmativă – propoziție categorică cu cuantor universal și particulă copulativă afirmativă de tipul *Toți S sunt P*. De multe ori, cuantorul și/sau particula copulativă sunt subînțelese. De regulă, are formula *SaP*. Exemplu: *Toate triunghiurile sunt figuri plane / Triunghiurile sunt figuri plane / Mamele nasc*.

Propoziție universală negativă – propoziție categorică cu cuantor universal și particulă copulativă negativă de tipul *Niciun S nu este P*. De multe ori, cuantorul și/sau particula copulativă sunt subînțelese. De regulă, are formula *SeP*. Exemplu: *Nicio furnică nu este mamifer / Furnicile nu sunt mamifere / Erbivorele nu consumă carne*.

Propoziție particulară afirmativă – propoziție categorică cu cuantor particular și particulă copulativă afirmativă de tipul *Unii S sunt P*. Într-o formă sau alta, cuantorul este mereu prezent în propoziție, dar particula copulativă poate fi subînțeleasă. De regulă, are formula *SiP*. Exemplu: *Unele păsări sunt zburătoare / Unele păsări zboară*.

Propoziție particulară negativă – propoziție categorică cu cuantor particular și particulă copulativă negativă de tipul *Unii S nu sunt P*. Într-o formă sau alta, cuantorul este mereu prezent în propoziție, dar particula copulativă poate fi subînțeleasă. De regulă, are formula *SoP*. Exemplu: *Unele păsări nu sunt zburătoare / Unele păsări nu zboară*.

CLASIFICAREA

Clasificare – operație de grupare a termenilor care au un grad de generalitate mai mic în (sub) termeni care au un grad de generalitate mai mare. Exemplu: liceenii (ca indivizi, luați unul câte unul), în funcție de anul de studiu, se clasifică în 4 clase: elevi de clasa a 9-a, elevi de clasa a 10-a, elevi de clasa a 11-a și elevi de clasa a 12-a.

Diviziune – operația inversă clasificării; împărțirea genului în specii.

Structura clasificării – orice clasificare are 3 componente: elementele clasificării (termenii care au un grad de generalitate mai mic – „liceenii”), criteriile de clasificare (proprietățile de grupare avute în vedere – „anul de studiu”) și clasele rezultate (termenii care au un grad de generalitate mai mare – „elevi de clasa a 9-a”... „elevi de clasa a 12-a”).